

■ ÚJ MAGYAR KISJÁTÉKFILMEK

Sugárzó szomorúság

■ KRÁNICZ BENCE

FIATALOK, AKIK MEG AKARNAK HALNI, ÉS IDŐSEK, AKIK MÁR CSAK MEGHALNI TUDNAK. A FILMHÉT KISFILMES PROGRAMJÁTÓL NEM LETT JOBB KEDVÜNK.

Negyedszerre rendezték meg a Filmhetet, lett volna rá idő, hogy kialakuljon a rendezvény arculata és önálló funkciója. A nagyjátékfilm alkotóknak bizonyára fontos is, hogy itt még egyszer megmutathatják magukat és a filmjeiket – hiszen a Filmhét az egykori Filmszemlékkel ellentétben nem elővetítéseket, hanem utánjátszásokat tűz műsorra –, a közönségnek és a kritikusoknak viszont nemigen látom, miért érte volna meg szorgalmasan látogatni az idej programot.

Egy ötletem mégis van: ha már a nagyjátékfilm válogatás évről évre csonka és zavaros – ezúttal a szerintem rémes *Kojotból* csinált a producer és a saját „letiltott filmet” –, legalább a dokumentum-, animációs és kisjátékfilm programból szemezgessünk. Ezeket a filmeket ritkán lehet moziban megnézni, bár éppen az utóbbi években láthattuk, hogy a kisfilmeket a fővárosi nézők elcsíphetik a Filmhétnél sokkal jobb hangulatú rendezvényeken is, a Friss Húson vagy a Színházművészeti Egyetem saját vetítésein. A filmheti program fontosabb darabjait is bemutatták már korábban: a *Földiek* meg is nyerte a tavalyi Friss Hús fesztivált, a *Láthatatlanult* a cannes-i diákfilm versenybe válogatták. Akadt viszont néhány film, amelyet korábban semmilyen formában nem lehetett látni, és a gyakrabban emlegetett munkák ismertsége is viszonylagos, így aztán ez a filmheti műsor még mindig közszolgálati funkciót tölt be.

Más kérdés, hogy idén a kisfilm mezőny is erősen elegyes színvonalúnak, és összességében gyengének mutatkozott. Szívesebben írok az ügyesebb, sikerültebb darabokról, de igazán emlékezetesnek csak az említett két filmet, a *Láthatatlanult* meg a *Földieket* tartom.

Igaz, számos olyan film került a programba, amely tudatosan mesélt depresszív, szomorú, sötét történeteket. Kevés volt a „szerethető” film, ami persze nem esztétikai kategória, így inkább az az érdekes, miért foglalkozott ilyen sok (többnyire fiatal) alkotó az öregedéssel, elmúlással, halállal. Ezeket a halálfilmeket az is összeköti, hogy finomabban vagy határozottabban, de rendezőik mind elmozdultak a realista elbeszélői stílustól, és vagy a látványvilágban, vagy a cselekményszövésben, de leginkább mindkettőben az abszurd felé indultak.

Ezt az irányvonalat legmarkánsabban az elsősorban producerként ismert Pusztai Ferenc rendezése, a *L.U.F.I.* képviselte. A címbeli betűszó egy vállalat nevét takarja, amely olcsó és kíméletes halált ígér ügyfeleinek: szabott árú gyászbeszéd, könnyen összerakható koporsó, csendes öntemetés. Az unott, magányos, koraharmincas főhős – Janko-

vics Péter, a *Kút* főszereplője, az unott, magányos, koraharmincas hősök értő tolmácsolója alakítja – annyira kilátástalannak véli az életét, hogy befizet a szolgáltatásra. A világban, amelyben él, ez nem kavar sok vizet: anyja sajnós az apuka aranyere miatt nem tud jelen lenni a gyászszertartáson, a kedves virágáruslány viszont megértő tanácsokkal szolgál. A sírnál aztán váratlan szerencse éri hősünket: egy másik hullajelölt, kedves, fiatal nő is éppen csak megásta a saját sírját. Beszélgetni kezdenek, előkerül egy ukulele. Történhetne valami, kihúzhatnák egymást ama konkrét és jelképes gödörből, együtt lehetnének. Ám a rendező ítélete könyörtelen. Nincs újakezdés, kár erőlködni, maradjunk az udvarias, konfliktusmentes öngyilkosságnál. A *L.U.F.I.*-nak van humora, mégsem hiszem, hogy a stáblista alatt sok vidám ember ült volna a nézőtéren.

Pedig ekkor még nem is láttuk az idős emberek történeteit, akik kétségbeesetten kapaszkodnak az életbe, ám a legtöbb, amit elérhetnek, az emberhez méltó halál. A *Kockaember* rendezője, Dombrovsky Linda ugyancsak groteszk miliőben dolgozta ki a témát: az idős legógyári munkást (Kovács Zsolt) nyugdíjazzák, ő viszont kardszoklik, hogy még egy hónapot dolgoznia kell. A film nemcsak egyéni sorstragédia, hanem az élethosszig tartó munkáról és a társadalmi hasznosságról szóló kritikus kommentár is, hasonlóan Dombrovsky korábbi kisfilmjéhez, a nyugdíjas-haláltáborok rémképével operáló *Hetveneshez*. A következő

Szentpéteri Áron:
Láthatatlanul
(Józsa Bettina és Barkó Tamás)

szerzői építkezés elismerésre méltó, ezzel együtt a Wes Anderson-i ihletésű, szándékosan kimódolt díszletvilágot kicsit üresnek éreztem, és tempógondok is akadtak a filmben. Mindazonáltal játszik benne Kovács Zsolt, Székely B. Miklós és Bán János, ráadásul közös jelenetük is van, már azért érdemes megnézni *A Kockaembert*.

Bán János Takács Katival alakítja a főszerepet egy másik életősi történetben. Az *Átalakítás folyamatban* helyszíne egy teljes körű fiatalítást vállaló szanatórium, szinte disztópikus helyszín – Grosan Cristina rendező és stábja a különleges hangulatú, siófoki Ezüstpart szállodában forgatott. A hősnő bízni kezd benne, hogy a kúrán még a szerelem is rátalál, de Bán figurája keserédes csattanóval szolgál: kis szerelemről lehet szó, de sötétebb feladatokat is tartogat az új ismeretség. A harmincasok és a hatvanas-hetvenesek haláltörténete mellett sorakozott fel a *Graffiti*, Barcsai Bálint mágikus realista kisfilmje, amelyben a tűzfalat megtisztítani igyekvő fiú szembesül vele,

hogy saját halálának rémképeit látja a graffitiken megelevenedni. A Cortázar-novellába illő szituáció kidolgozása magabiztos, Barcsai tehetséges és jó humorú fiatal rendező benyomását kelti. A jelenleg is filmes tanulmányaikat folytató alkotók közül nem mindenki tudta hasonlóan biztos kézzel tartani saját anyagát. Egy-egy jól megtalált kép vagy impresszió, érzéki pillanat jutott Nagy Lili *Őszi utcán falevéllal táncolgat a szél* vagy Hegyi Andor *I love CLUJ* című filmjébe is, de észrevehetőek voltak a bizonytalanságok, a rosszul előkészített tónusváltások vagy színészvezetési problémák is. Mégis mindkettejük nevét érdemes megjegyezni: Nagy Lili sajátos érzékenységű női történetet mesélt, Hegyi Andor pedig kevés szóval, ügyesen teremtett hiteles kapcsolatokat alakjai között.

Nemcsak az elmúlásról szóló filmek között találhattunk a valóságtól emelt történeteket. A derűsebbre hangolt, de a groteszk vagy legalábbis a fantasztikum felé tájékozódó darabok inkább valamiféle nosztalgia

ébresztését, a bukolikus béke megteremtését célozták. Így tett Csáki László az egyypoénos *Vendégszeretben*, amelyben orosz matrózok emelkednek ki a balatoni habokból, hogy egyenek egy jó lángost. És használja ezt a hangnemet Freund Ádám is a *Földiek*-ben, bár ő többet is tesz ennél. Fekete Ádámmal és Horváth János Antallal közösen írt filmje egy 12 éves fiú (a máris számottevő kisfilmes karriert maga mögött tudó Cservák Zoltán játssza) és apja (Dimény Áron) kapcsolatát járja körbe a reménytelen, de azért otthonos tanyavilágban. Az apa nagyon barkácsol valamit a sufniban, és mikor kiderül, hogy micsodát, azon nyomban át is kerülünk a science fiction birodalmába, Freund lendülete és mesélőkedve viszont egy pillanatra sem török meg. Sőt, ezután válik igazán izgalmassá a film, csúcspontján egy olyan pszichedelikus úrbéli zenés jelenettel, amelyet Alejandro Jodorowsky kézen fogva ünnepelne a cseh újhullám prominenseivel. A *Földiek* érzékeny és eredeti film, műfaji kapcsolatait tekintve lokális és egyetemes egyszerre, sőt

Nagy Lili:
Őszi utcán falevéllal táncolgat a szél
(Mandula Lujza)

